

Przez błąd do sukcesu

Krzysztof Trawiński

Wszystko zaczęło się od tego listu. Według opisu na stronie internetowej sprzedawcy, naklejona na kopercie winieta reklamowa, miała przedstawiać pudełka zapalek.

Tymczasem były to opakowania papierosów. Moja Interwencja okazała się spóźniona – przesyłka z zakupem została już wysłana. Mimo początkowego zdenerwowania, udało się jednak wykorzystać kupiony walor - przecież pożar w lesie mogą spowodować nie tylko zapalki, papierosy są równie niebezpieczne.

W ten sposób błąd sprzedającego (i nie tylko) przyczynił się do wzbogacenia mojego eksponatu¹⁾ o rzadki list z obiegu.

Do walorów podnoszących „wartość wystawową” eksponatu należą z pewnością radzieckie pocztowe winiety reklamowe. Cechowała je duża oryginalność, bogata tematyka i ciekawa szata graficzna. Dzisiaj są dość rzadkie i szczególnie poszukiwane przez tematyków oraz historyków poczty. Winiety te zastosowano po raz pierwszy w 1923 r. Były one drobnym, aczkolwiek jednym z ciekawszych elementów NEP-u (Nowaja Ekonomiczieskaja Politika) - polityki wprowadzającej mechanizmy rynkowe do gospodarki radzieckiej. Polityka ta obowiązywała w latach 1921 – 1929. Wraz z odejściem od NEP-u zaprzestano również wydawania pocztowych winiet reklamowych.

Promowaniem nowego modelu gospodarki w tej formule zajęła się handlowa agencja reklamowo-wydawnicza „Swiaz” (komunikacja), utworzona w tym celu przy Ludowym Komisariacie Poczty i Telegrafów (N.K.P. i T.). Agencja „Swiaz” wydała kilkadziesiąt winiet reklamowych. Ich tematyka obejmuje przemysł tytoniowy, elektrotechniczny, włókienniczy, skórzany, chemiczny, poligrafie, rolnictwo, bankowość, gospodarkę morską itd. Wyróżniająca cechą winiet reklamowych było wolne pole przeznaczone na wklejenie znaczka pocztowego. Dopiero wówczas nabierały one charakteru pocztowego. W obrocie filatelistycznym spotykane są winiety bez naklejonego znaczka (powinny być traktowane jako walor parafilatelistyczny), ze znaczkiem (czyste i stemplowane) oraz na listach. Te ostatnie są najrzadsze i najdroższe. Warto przy okazji zwrócić uwagę na znaczki pocztowe naklejane na winiety. Są one nominowane w zreformowanej walucie opartej na parytecie złota (od 1924 r.).

Ząbkowane (za wyjątkiem bardzo rzadkich dziś prób), beznominatowe winiety reklamowe były dostępne na pocztę za darmo. Po naklejeniu znaczka każdy mógł je użyć do opłacenia przesyłki pocztowej. Na marginesie niektórych winiet, drobnym drukiem zapisano informacje dodatkowe, np. nazwę drukarni, numer zamówienia, nakład, miasto wydania. Wysokość nakładu winiet była zróżnicowana i wynosiła od 10 do 800 tys. egzemplarzy. Nakład niektórych winiet, jeśli nie został na nich zapisany, pozostał nieznany. Według strony internetowej The Rossica Society of Russian Philately drukowano je w 8 miastach, wydając łącznie 63 wzory winiet. Najwięcej winiet, bo aż 40, wydano w Moskwie, po 7 w Piotrogradzie (od 1924 roku Leningrad) i w Samarze (te ostatnie są najrzadsze), po 2 w Kijowie, Odessie, Rostowie nad Donem i Charkowie, a tylko 1 w Symferopolu.

Ryc. 1. Winiety reklamujące produkty z sowchozów i wyposażenie laboratoriów chemicznych (obie wydane w Moskwie) oraz wyrobów tytoniowych (wydana w Symferopolu).

Ryc. 2. Reklamy fabryki porcelany, banku finansującego przemysł elektrotechniczny i floty pasażerskiej (wszystkie wydane w Moskwie).

Do tematu stosowania podobnych winiet reklamowych w innych krajach powrócimy w jednym z kolejnych numerów (Red.).

1) K. Trawiński „W cieniu drzew”